MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN JA MAASEUDUN NEUVONTAJÄRJESTÖJEN VÄLINEN TULOSSOPIMUS VUODELLE 2016

12.2.2016

84/00.03.01/2016

SISÄLLYSLUETTELO

Sisältö

1. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN TOIMIALAN JA HALLINNONALAN SEKÄ MAASEUDUN NEUVONTAJÄRJESTÖJEN TAVOITELINJAUKSET 3

1.1 Maaseudun neuvontajärjestöjen toimintaan liittyvä yhteiskunnallinen vaikuttavuus (TAE 2016) 3

1.2 Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta 3

1.3 Maaseudun neuvontajärjestöjen tehtävät ja tahtotila 4

2. MAASEUDUN NEUVONTAJÄRJESTÖJEN VUODEN 2016 TULOSTAVOITTEET JA ALUSTAVAT TAVOITTEET VUOSILLE 2016–2020 5

2.1 Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet 5

2.2 Toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet 9

2.2.1 valtionavun jakoperusteet 2016 13

3. SEURANTA JA RAPORTOINTI 13

4. TULOSSOPIMUKSEN ALLEKIRJOITUS 14

LIITE 1: Tulostavoitteiden toteuttamista tukevat suoritteet, niiden aikataulutus sekä tunnusluvut ja laskelmat 16

LIITE 2: Maaseudun neuvontajärjestöjen perustehtäviin vaikuttavan toimintaympäristön kuvaus... 19

1. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN TOIMIALAN JA HALLINNONALAN SEKÄ MAASEUDUN NEUVONTAJÄRJESTÖJEN TAVOITELINJAUKSET

1.1 Maaseudun neuvontajärjestöjen toimintaan liittyvä yhteiskunnallinen vaikuttavuus (TAE 2016)

Maaseudun kehittämisen sekä maa- ja elintarviketalouden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet määritellään vuoden 2016 valtion talousarviossa seuraavasti:

1. Maaseutu on elinvoimainen paikka yrittää ja asua.
2. Edellytykset uusiutuviin luonnonvaroihin ja ruokaan perustuvien liiketoimintojen kilpailukykyiselle kasvulle ovat hyvät.
3. Uusiutuvia luonnonvaroja käytetään kestävästi samalla sovittaen yhteen luonnonvarojen käytön ja suojelun tarpeet.
4. Ihmisten, eläinten ja kasvien terveys, hyvinvointi ja turvallisuus on varmistettu vastuullisella toiminnalla.
5. Luonnonvara-, kiinteistö- ja paikkatiedot palvelevat laajasti yhteiskunnan tarpeita tukien kilpailukykyä.

Momentti 30.10.50, valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen

Momentin valtionavun käytölle on annettu seuraavat alustavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

A1. Luodaan edellytyksiä uusiutuviin luonnonvaroihin ja ruokaketjuun perustuvan liiketoiminnan kilpailukyvylle ja kasvulle:

A2. Edistetään uusiutuvien luonnonvarojen käytön kestävyyttä mm. tuotantopanosten optimaalisella käytöllä ja kehittämällä ympäristöystävällisempiä tuotantomenetelmiä.

A3. Varmistetaan ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta sekä edistetään ruokaketjun vastuullisuutta:

1.2 Toiminnallinen tuloksellisuus ja voimavarojen hallinta

B1. Yhteistyö ja verkostot

Neuvontajärjestöjen sisäistä ja neuvonnan ja tutkimuksen välistä yhteistyötä on tarpeen lisätä yli järjestörajojen mm. sähköisten palvelujen ja yhteisten hankkeiden kautta.

Neuvonta hyödyntää ja jakaa tietoa, etsii verkostoja, solmii kumppanuuksia, käynnistää ja koordinoi tutkimushankkeita sekä osallistuu yhteishankkeisiin elinkeinoa palvelevan uuden tieteellisen tiedon

hankkimiseksi ja sen hyödyntämiseksi neuvonnassa. Lisäksi neuvontajärjestöjen välillä on yhteistyösopimuksia ja muita yhteistyön muotoja (esim. Faban ja ProAgrian yhteistyö ProAgria-ryhmässä, maatalouden erikoisyhdistysten liitto, ProAgrian ja luomuliiton sekä Suomen Hippoksen yhteistyösopimus, hevostalousalueet, alakohtaiset johtoryhmät ym.), joiden avulla on mahdollista saavuttaa synergiaetuja ja sopia mm. työnjaosta. Tämä mahdollistaa mm. eläin-, pelto- ja taloustietojen yhdistämisen palvelukokonaisuuksiksi sekä sähköisen tiedon siirron tilatasolle. Lisäksi erityisasiantuntijat toimivat järjestöjen toimialueiden yli. Erityisen tiiviisti neuvontajärjestöjen välistä yhteistyötä tehdään investoivien tilojen tiimeissä sekä esim. lihakarjaneuvonnassa. Myös koetoiminnassa yhteistyö neuvonnan ja tutkimuksen välillä on aktiivista.

Eläinten terveys ja varautuminen erilaisiin eläintauteihin edellyttää yhä tiiviimpää yhteistyötä ketjun sisällä. Erityisesti ei-virallisesti vastustettavat eläintaudit edellyttävät alan omia toimia, joihin kaikkien tulee sitoutua. Neuvonnalla on suuri merkitys tässä. Eläinten terveydenhoitojärjestelmässä neuvonnan rooli on tärkeä ja se painottuu sairauksien ennalta ehkäisyyn. Rehuasioissa yhteistyö tutkimuksen kanssa on erityisen tiivistä.

Hevosyrittäjyyden kehittymistä sekä omana tuotannonalana että muun toiminnan sivutoimialana tuetaan kehittämishankkeiden kautta tehtävän yhteistyön osalta

B2. Yhteiset tietolähteet
Tietopankkien rooli kasvaa jatkuvasti ja tietoa kerätään yhteisiin tietokantoihin sekä tutkimuksen että neuvonnan tietopankeista. Tietopankeista mm. lasketaan tunnuslukuja ja tehdään analyysejä ja tietoa käytetään hyväksi neuvonnassa mm. kustannusten hallintaan ja tuotannon suunnitteluun liittyen.

Jalostusneuvonnassa kehitetään ennakoivasti neuvontapalveluita asiakaskunnan tarpeiden muutoksia vastaaviksi. Jalostussuunnittelupalvelua muokataan genomivalinnan pohjoismaiseen jalostusohjelmaan tuomien muutosten myötä. Lisäksi osallistutaan pohjoismaisiin tutkimushankkeisiin ja jalostusarvostelun menetelmien kehittämishankkeisiin, joissa selvitetään uusia, nautakarjatuotannon tehokkuutta parantavia ominaisuuksia, kuten rehuhyötysuhdetta.

B3. neuvontamenetelmien kehittäminen
Tiedon digitalisoituminen tuo paljon mahdollisuuksia neuvonnan kehittämiselle. Lisäksi on tärkeää saada luotua asiakastiimejä, joissa yhdistyy tutkimuksen ja neuvonnan asiantuntijoiden osaaminen sellaisina yhdistelminä, joita yritykset tarvitsevat toimintansa kehittämiseen.

1.3 Maaseudun neuvontajärjestöjen tehtävät ja tahtotila

(järjestöjen valtionapuisen toiminnan tarkoitus)

Puutarhaliitto ry ja Svenska Trädgårdsförbundet rf, ProAgria Keskusten Liitto ja keskukset sekä Svenska lantbrukssällskapens förbund ja sen talous- ja maanviljelysseurat ovat linjanneet neuvonta- ja kehittämistoimintansa lähtökohdat ja painopisteet seuraavasti:

1. Parannamme asiakkaiden kilpailukykyä ja kehitämme yhteistyössä asiantuntijapalvelujamme.
2. Hyödynnämme toiminnassamme biotalouden ja ympäristövastuullisen tuotannon tuomia mahdollisuuksia maaseudulle ja rakennettuun ympäristöön.
3. Tuemme yrityksen johtamista ja yrittäjän/yrittäjäperheen hyvinvointia sekä yhteisöllisyyttä eri muodoissaan.
4. Kehitämme maaseudun ruoka- ja palvelutuotantoa kuluttajien ja kaupan tarpeet huomioiden.

Faba tarjoaa täyden palvelun nautakarjatilojen eläinaineksen kehittämisessä. Osuuskunnan toimintastrategiana on kehittää ja tarjota viljelijöiden haluamia jalostuspalveluja kustannustehokkaasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Tavoitteena on kokonaistaloudellisesti kestävä eläinaines.

Siipikarjaliitto on puolueeton siipikarja-alan keskusjärjestö, joka toimii alan organisaatioiden ja tuottajien sekä viranomaisten välisenä yhdyssiteenä. Toiminnan tavoitteena on alan taloudellisen kilpailukyvyn parantaminen, eläinten hyvän terveystilanteen ja hyvinvoinnin ylläpito ja tuotteiden laadun kehittäminen. Toiminnan piiriin kuuluvat kananmuna- ja lihasiipikarjaketju sekä siipikarjatalouden luonnonmukainen tuotanto.

Suomen Turkiseläinten kasvattajain Liitto (STKL) ry:n tehtävänä on tukea tuottajien, eläinten ja ympäristön hyvinvointia ja siten turvata turkistuotannon elintila, kilpailukyky ja kehittyminen. Liiton visio on, että Suomi on vastuullisin ja kannattavin turkiseläinten kasvattajamaa. Sääntöjen mukaan liiton tarkoituksena on

- toimia turkiseläinkasvatuksen yleisten edellytysten edistämiseksi, järkiperäistämiseksi ja tukemiseksi Suomessa,
- edistää jäsenkuntansa ja muiden väestöryhmien välistä vuorovaikutusta ja ymmärtämystä,
- edistää eläinten hyvinvoinnin huomioivan turkiseläinkasvatuksen yleisiä edellytyksiä.

Hevosjalostusliittojen ja Suomen Hippoksen valtionapuisen toiminnan tavoitteena on toteuttaa valtakunnallisesti hevosalan neuvontaa. Kasvattajien hyvä tiedollinen ja taidollinen osaaminen on edellytys kannattavaan toimintaan ja hyvään kansainväliseen kilpailukykyyn. Liittojen toimihenkilöiden toteuttamat tunnistuskäynnit toimivat hyvänä neuvontakanavana erityisesti niille tiloille ja hevosenomistajille, jotka eivät muuten aktiivisesti etsi uutta hevosia koskevaa tietoa. Liittojen ja Hippoksen antama neuvonta painottuu jalostukseen, hevosten hyvinvointiin ja talliympäristöön liittyviin asioihin.

TTS – Työtehoseura ry on vuonna 1924 perustettu valtakunnallinen tutkimus-, koulutus- ja kehittämisorganisaatio. TTS:n valtionapuisen maataloustoiminnan tavoitteena on tuottaa työkaluja ja toimintatapoja, joiden avulla tilojen kannattavuutta pystytään parantamaan. Erityisesti keskitytään työ- ja konekustannusten hallintaan ja työn tehokkaaseen organisointiin.

2. MAASEUDUN NEUVONTAJÄRJESTÖJEN VUODEN 2016 TULOSTAVOITTEET JA ALUSTAVAT TAVOITTEET VUOSILLE 2017–2020

2.1 Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet

Maaseudun neuvontajärjestöt tukevat yhdessä tutkimuksen kanssa verkostomaisella toiminnallaan edellä kohdassa 1.1 todettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuuden linjauksia politiikkasektoreittain seuraavasti:

A1. Luodaan edellytyksiä uusiutuviin luonnonvaroihin ja ruokaketjuun perustuvan liiketoiminnan kilpailukyvylle ja kasvulle:

Maatalousyrittäjältä edellytetään yrityskoon kasvaessa yritysjohdollisia valmiuksia ja osaamista erityisesti markkinaosaamisen *lisäämiseksi* sekä riskienhallintaa. Yrittäjien valmiutta toimia kasvavissa yrityksissä *vahvistetaan* johtamisvalmennuksilla, johtamista tukevilla palveluilla sekä talouden johtamisen tukemisella. Johtamisen

tukemiseksi *vahvistetaan* myös valtakunnallisia huippuosaajaryhmiä sekä järjestetään yhteistyössä yrittäjyyskoulutuksia. Näissä koulutuksissa keskitytään yrityksen tulonmuodostuksen ja kannattavuuden seurantaan, yhteistyön edistämiseen ja tilan tuottavuuden kehittämiseen.

Maatalouden rakennetta ja kannattavuutta *kehitetään suuntaamalla* asiantuntijatyötä erityisesti sukupolvenvaihdoksien ja investointien onnistumiseen sekä yksikkökustannusten alentamiseen. Investointien onnistumisen varmistamiseksi asiantuntijatyö on tarkoitus toteuttaa *tiimityönä* eri kehittäjätahojen ja investoinnin toteuttajien kanssa, jolloin asiakas saa joustavasti tarvitsemansa palvelukokonaisuuden. Asiantuntijatyössä huomioidaan investoinnin toteutuksen ja rahoituksen lisäksi *tuotantoprosessien parantaminen* tuottavuuden edistämiseksi.

Eri yhteistyömuotojen edistäminen parantaa maatilojen kannattavuutta ja tehostaa resurssien käyttöä. Maatalouskoneurakoinnin ja konerengastoiminnan kehittäminen ja laajentaminen on yksi keino toimia yhteistyössä ja saada mm. koneresurssit hyödynnettyä mahdollisimman laajasti. Erityisenä kehittämiskohteena yhteistoiminnassa on lannan käytön ja lannan kuljetuslogistiikan kehittäminen, jota edistetään hyvien käytänteiden koulutus- ja tiedotustoiminnalla. Myös syitä maatalouskoneiden aiheuttamiin liikenneonnettomuuksiin selvitetään ja kootaan ohjeita ja hyviä käytänteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi.

Tuoteteollisuudessa käytettävän lean-management -ajattelun soveltaminen maataloustuotannossa on tuottanut hyviä tuloksia Ruotsissa ja Tanskassa. Nyt tätä tuotantoon liittyvien turhien ja arvoa tuottamattomien toimintojen poistamisfilosofiaa sovelletaan myös suomalaisessa maataloustuotannossa

STKL ry jatkaa sertifiointijärjestelmän jalkauttamistyötä tilatasolle ja samalla kehittää järjestelmää niin, että tilasertifiointijärjestelmälle myönnetään ISO9001-standardi.

Yhteistyötä tiivistetään Luonnonvarakeskuksen kanssa ja kannustetaan siipikarjatiloja liittymään kannattavuuskirjanpitoon

Laadukkaan jalostusmateriaalin käyttö on edellytys hevoskasvatuksen kilpailukyvyn ja sen myötä kannattavuuden parantumiseen. Koulutustoiminnan kautta tarjotaan hevoskasvattajille mahdollisuus hyödyntää koti- ja ulkomaisia tietokantoja jalostusvalintojen tueksi. Näyttelytoiminnassa asiantuntijat antavat hevosia arvioitaessa puolueettoman arvion jalostushevosista ja näiden jälkeläisistä, mikä antaa pohjan kasvattajan työlle. Tilakohtainen jalostusneuvonta täydentää tätä kokonaisuutta.

A2. Edistetään uusiutuvien luonnonvarojen käytön kestävyyttä mm. tuotantopanosten optimaalisella käytöllä ja kehittämällä ympäristöystävällisempiä tuotantomenetelmiä.

Tuottavuuden kasvulla (mm. jalostuksen avulla) saadaan vähennettyä tuotantopanosten määrää tuotettua tuoteyksikköä kohti.

Tutkimuksen tuottama uusi tieto mm. ruokinnan optimoinnista ja rehuhyötysuhteen parantamismahdollisuuksista otetaan välittömästi käyttöön sekä jalostuksessa että neuvonnassa.

Parannetaan ruokintaosaamista yhteistyössä rehuvalmistajien, ruokintalaitteiden valmistajien ja myyjien, eläinjalostajien, lihatalojen, hautomoiden ja pakkaamojen kanssa.

Tavoitteena on *parantaa lypsy- ja lihakarjatilojen tuottavuutta* mm. kehittämällä eläinaineksen laatua. Laajentavien tilojen eläinhankinnan suunnitteluun tarjotaan palveluita, jotta investoinnin kapasiteetti olisi heti valmistuttuaan täysipainoisesti käytössä.

Neuvontaa kohdistetaan lannankäsittelyyn ja varastointiin liittyviin asioihin, mikä osaltaan parantaa tilojen ympäristötietoisuutta. Esimerkiksi lannan jatkojalostuksen kehittäminen ja energiakäytön mahdollisuudet ovat asioita, joihin neuvontajärjestöt pyrkivät vaikuttamaan yhdessä muiden alan toimijoiden kanssa.

Tuotantopanoksia käytetään kestävästi ja optimaalisesti tuotannon ympäristörasitusten minimoimiseksi ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi sekä tuotantomenetelmien kehittymiseksi entistä ympäristöystävällisemmiksi (ml kestävät vesitalous-, kasvinsuojelu- ja lannoitusratkaisut sekä energiatehokkaat ratkaisut).

Maatilojen logistiikkaa kehitetään yhteistyössä tutkimuslaitosten kanssa. Kehitystyössä hyödynnetään mm. olemassa olevia viljelysuunnittelu- ja ohjausohjelmia ja niiden paikkatietojärjestelmiä

Kustannuksiin vaikutetaan mm. *ottamalla asiantuntijapalveluihin enemmän energiatehokkuutta parantavia palveluja* ja huomioimalla energiatehokkuuden parantaminen tuotantoprosessien kehityksessä.

A3. Varmistetaan ihmisten, eläinten ja kasvien terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta sekä edistetään ruokaketjun vastuullisuutta

Kehitetään tuotannon vastuullisuutta, laadunhallintaa ja yritysjohtamista asiakkaiden tarpeet huomioiden. Tavoitteena on, että yrityksillä on toimiva johtamisjärjestelmä, yrityksissä toimitaan vastuullisesti ja lopputuotteet vastaavat asiakkaiden laatutoiveita.

Tuotetaan kotimaisen elintarvikeketjun tarvitsemia laadukkaita raaka-aineita ja kuluttajien odotuksia vastaavia tuotteita kehittämällä raaka-aineiden tuotantoprosesseihin liittyviä ylläpito- ja kehitystoimintoja. (Näitä ovat esimerkiksi eläinten oikean ruokinnan suunnittelu lopputuotteen laatu huomioiden, sekä viljan, perunan ja muiden kasvien käyttötarkoituksen mukaisten tuotantoprosessin hallinta).

Kasvatetaan luomu- ja lähiruuan osuutta panostamalla luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden raaka-aineiden alkutuotantoneuvontaan.

Edistetään kestävän kasvinsuojelun (IPM) käyttöönottoa ja kasvinsuojelun riskien hallintaa laajapohjaisessa yhteistyössä. Ohjeistetaan haitallisten vieraslajien ja vaarallisten kasvintuhoojien leviämisen estäminen. Varmistetaan, että keskeisiin kasvinsuojeluongelmiin on riittävä keinovalikoima. Lisäksi kasvintuotannon asiantuntijapalveluissa painotetaan mm. integroidun kasvinsuojelun menettelyjen osaamista.

Varmistetaan tuotteiden puhtaus, laatu ja jäljitettävyys kehittämällä järjestelmällistä laatutyötä. Valmennetaan yrittäjiä ja neuvojia järjestelmällisessä laatutyössä, tehdään auditointeja ja tuetaan yrittäjää työvoiman hyvinvoinnista huolehtimisessa.

Työntekijöiden ja lomittajien perehdytys, työnopastus ja päivittäisjohtamisen hyvät käytännöt ovat tärkeä osa sekä työntekijöiden että yrittäjien työturvallisuutta ja työn tuottavuutta. Hyvistä käytänteistä levitetään käytännönläheistä tietoa alan toimijoille.

Suuria työmääriä vaativat työhuiput kuuluvat maatalousyrittämiseen. Jaksamisongelmia tuleekin silloin, kun näyttää, ettei työhuipuille tule ollenkaan loppua. Työmäärien etukäteissuunnittelun, mm. neuvonnan ja työnkäyttöä optimoivien ohjelmien avulla autetaan yrittäjiä hallitsemaan työhuippuja ja jakamaan työtä.

Työn keskeytykset ja häiriöt aiheuttavat suuren osan työtapaturmista maatiloilla. Erilaisten tarkistuslistojen ja esimerkkien avulla yrittäjää autetaan huomioimaan työympäristön vaaran paikat ja kehittämään työturvallisia toimintatapoja ja menetelmiä.

Osallistutaan eläinten hyvinvointiin sekä bioturvaan liittyvään neuvontaan sekä kannustetaan tiloja liittymään eläinten hyvinvointikorvausohjelmaan.

Parannetaan nautakarjatuotannon jäljitettävyyttä edistämällä elektronisten korvamerkkien käytön osuutta.

Eläinten terveysominaisuudet ovat jalostusohjelmassa suurella painoarvolla. Kehitetään yhdessä tutkimuksen kanssa uusia mittareita ja menetelmiä tehokkaan tuotannon ja eläinten hyvinvoinnin yhdistämiseksi.

Henkilöresursseja kohdennetaan siten, että saadaan riittävä määrä asiantuntijoita tekemään eläinten hyvinvointiin liittyviä havaintoja, ja havaintoihin perustuvia karjatason kehitystoimenpiteitä, sekä ohjaamaan tilan toimenpiteitä eri kehitystilanteissa.

Suomen Hippos yhdessä alueellisten hevosjalostusliittojen kanssa ylläpitävät hevosten rekisterejä ja kantakirjoja. Hevosjalostusliittojen toimihenkilöt suorittavat hevosten käytännön tunnistustoimenpiteet. Nämä toimenpiteet suoritetaan monessa tapauksessa tallikäynneillä. Hevosjalostusliittojen toimihenkilöt antavat tilakäyntien yhteydessä neuvontaa mm. hevosten jalostukseen, hoitoon, ruokintaan ja ympäristöoloihin, jotka liittyvät myös hevosten hyvinvointiin.

Suomessa on 13 hevosia vastaanottavaa teurastamoa. Hevosten hyvinvoinnin näkökulmasta on tärkeää, että mahdollisuudet hevosten teurastamiseksi elintarvikekäyttöön säilyvät myös tulevaisuudessa. Suomen Hippoksen osalta kehitetään sähköistä lääkityskirjanpitojärjestelmää, joka lisää ketjuinformaation luotettavuutta ja lääkityskirjanpidon toiminnallisuutta sekä helpottaa ja nopeuttaa tietojen siirtoa eri toimijoiden ja viranomaisten välillä.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden toteuttamista tukevat ***toimenpiteet ja niiden aikataulutus on kuvattu liitteessä 1.***

Maaseudun neuvontajärjestöjen vaikuttavuutta arvioidaan myös neuvontajärjestöjen maksullisia palveluja käyttävien asiakkaiden määrällä suhteessa ko. tilojen kokonaismäärään, jolloin puhutaan asiakaskattavuudesta:

Tunnusluku	Toteuma 2014 *)	Ennuste 2015	Tavoite 2016	Alustava tavoite 2017	Alustava tavoite 2018	Alustava tavoite 2019	Alustava tavoite 2020
Asiakaskattavuus 1) (%) kohde- ryhmittäin:							
Lypsykarjatalous proAgria	70 %	71 %	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	
Lypsykarjatalous Faba	63,40 %	65 %	kasvaa	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi
Sikatalous, ProAgria	70 %	70 %	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan	
lihanautojen kasvatus, proAgria	66 %	65 %	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	ennallaan	ennallaan	
Emolehmätuotanto ProAgria	43 %	44 %	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	
Emolehmätuotanto Faba	28 %	28 %	kasvaa	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	ennallaan
Siipikarjatalous ProAgria	64 %	66 %	70 %	74 %	78 %	80 %	
Siipikarjatalous S. Siipikarjaliitto **2)**	83 %	83 %	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan	
Lammas- ja vuohitalous	74 %	74,5 %	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan	
Hevostalous ProAgria	27 %	27 %	30 %	30 %	30 %	30 %	
Hevostalous Suomen Hippos							
Turkistalous **2)**	99 %	99 %	99 %	99 %	99 %	99 %	99 %
Kasvintuotanto, ProAgria	33 %	35 %	37 %	39 %	42 %	44 %	
puutarhatalous ProAgria	27 %	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan	
puutarhatalous Puutarhaliitto **2)**	60 %	64 %	67 %	70 %	73 %	76 %	79 %
Luomuneuvonta proagria	>36 %	> 40 %	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	kasvaa lievästi	
Luomuneuvonta Luomuliitto							
Työtehoseura 2)	26 %	26 %	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan	
2)kattavuus laskettu jäsenmäärän perusteella							

2.2 Toiminnallisen tuloksellisuuden ja voimavarojen hallinnan tavoitteet

Asiantuntijapalvelujen käyttäjiltä kerätään jatkuvasti kokemuksia palvelujen laadusta. Lisäksi palautetta kerätään kohdennetusti mm. koulutusten ja tapahtumien yhteydessä. Laajempaa palautetta asiakkaiden tarpeista kerätään toimialatutkimusten ja kyselyjen sekä erilaisten barometrien avulla. Syvällisemmän palautteen hankkimisessa käytetään mm. asiakasraateja.

ProAgria keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton johtamisjärjestelmä on sertifioitu ISO 9001 – standardin mukaisesti maatilojen ja yritysten kehittämispalveluiden tuotekehityksen, myynnin ja asiakaspalvelun osalta.

Suomen Turkiseläinten kasvattajain Liiton toiminta on ISO9001-järjestelmän mukainen, sertifikaatti myönnettiin toukokuussa 2014. Asiakastyytyväisyyskysely toteutettiin v. 2015. Kysely on tarkoitus uusia v. 2017. Lisäksi tuottajatilaisuuksista kerätään palautetta, jonka pohjalta toimintoja kehitetään edelleen. Myös liiton auditoijat keräävät palautetta tilakäyntien yhteydessä. Palautteet käsitellään säännöllisesti johtoryhmässä.

Puutarhaneuvontajärjestöjen ja tutkimuksen yhteisissä asiakastiimeissä järjestetään säännöllisesti työpajoja. Näissä kerätään palautteet, joiden perusteella tiimeissä suunnitellaan jatkotoimet.

Tavoitteiden toteutumista seurataan laatujärjestelmän mukaisen toiminnan auditoinneilla sekä sisäisesti että ulkoisesti. Työtehoseuralla on voimassa ISO 9001 laatusertifikaatti ja vuoden 2016 aikana valmistaudutaan hakemaan ISO 14001 ympäristösertifikaattia. Edellä mainitut tavoitteet on asetettu kyseisen liiketoimintayksikön ja tiimin tavoitteisiin, ja budjettiin, ja niiden toteutumista seurataan tiimin, tulosyksikön ja koko talon tasolla.

Koulutustilaisuuksista ja muissa tapahtumissa kerätään palautteita ja kehittämisehdotuksia osallistujilta ja niiden perusteella kehitetään toimintaa.

Ammattikirjoitusten palautteet kerätään lukijatutkimuksilla, ja niitä käsitellään tiedonvälittämisen kehittämispäivillä yleensä pari kertaa vuodessa.

Taloudelliset ja voimavaroja koskevat tunnusluvut valtionaputoimintojen osalta:

Organisaatio	toteutunut 2014				talousarvio 2015				talousarvio 2016			
	kustan-nukset 1000 €	valtion-apu 1000 €	Valtion-apu-%	HTV	kustan-nukset 1000 €	valtion-apu 1000 €	Valtion-apu- %	HTV	kustan-nukset 1000 €	valtion-apu 1000 €	Valtion-apu- %	HTV
ProAgria S.	21 455	5 262	25 %	257	20 091	5 688	28 %	265	18 963	5 089	27 %	252
ProAgria Sv.	2 001	405	20 %	25	1 970	397	20 %	24	1 977	397	20 %	24
Yhteensä proAgria	23 456	5 667	24 %	282	22 061	6 085	28 %	289				
Kotieläinjalostus ja –neuvonta yhteensä	2 602	343		26,3	2 409	350		26,3				
Faba	1998,00	243,00	12 %	20,5	1 870	250	13 %	20,5	1 875	229	12 %	20,5
SILI	193,00	50,00	26 %	3,0	189	50	26 %	3,0	196	50	26 %	3,0
STKL	411	50	12 %	2,8	350	50	14 %	2,8	480	50	10 %	2,8
Hevosjalostusliitot ja Hippos												
rationalisointi	826	97	12 %	10,00	734	97,0	13 %	8,00	855	61,0	7 %	8,0
puutarha-talous yhteensä	1 223	456	37 %	13,2	1 221	433	35 %	15,2	1 164	371	32 %	14,1
ProAgria S.	369	161	44 %	4,2	453,0	168,0	37 %	6,4	417,0	168,0	40 %	6,0
ProAgria SV	267	60	22 %	2,8	263	60	23 %	2,9	247	59	24 %	2,8
Puutarhaliitto+Sv. Tr.g.fb	587	235	40 %	6,15	505	204,5	40 %	5,86	500	144	29 %	5,26
Luomuneuvonta yhteensä	993	419	42 %	12	1 113	453	41 %	15	1 189	432,00	36 %	16
ProAgria S.	793	359	45 %	9,5	893	393	44 %	12,9	955	370	39 %	13,3
ProAgria Sv.	200	60	30 %	2,3	220	60	27 %	2,2	234	62	26 %	2,5

Voimavarojen hallintaa koskevat keskeiset tunnusluvut ja niiden ennakoitu kehitys:

Tunnusluku	Toteuma 2014	ennuste 2015	suunnitelma 2016	suunnitelma 2017	suunnitelma 2018	suunnitelma 2019	suunnitelma 2020
- Henkilöstömäärä, henkilötyövuotta yhteensä:							
Proagria s.	652,0	641,0	655,0	645,0	635,0	635,0	
Proagria sv.	48,4	47,6	50,9	Vähenee / pysyy ennallaan			
ProAgria yhteensä	714,0	698,0	696,0	686,0	676,0	676,0	
Faba	356,2	345,0	325,0	315,0	305,0	295,0	285,00
STKL	24,0	25,0	24,0	24,0	24,0	24,0	
SILI	3,0	3,0	3,0	3,5	3,5	3,5	
TTS	224,0	226,0	226,0	226,0	226,0	226,0	
Puutarhaliitto	17,5	15,2	15,2	14,0	14,0	14,0	
Hevosjalostusliitot ja Hippos	26,2	25,7					
- MMM:n valtionaputoimintoihin							
Proagria s.	248	251	238	235	230	230	
Proagria sv.	30,0	29,2	29,0	Vähenee			
ProAgria yhteensä	306,0	298,0	288,0	283,0	278,0	278,0	
Faba	20,5	20,5	20,5	20,2	19,9	19,6	19,3
STKL	3,0	2,8	3,9	3,9	3,9	3,9	
SILI	3,0	3,0	3,0	3,5	3,5	3,5	
TTS	9,0	8,0	8,0	ennallaan	ennallaan	ennallaan	
Puutarhaliitto	3,0	4,7	5,0	4,0	4,0	4,0	
Hevosjalostusliitot ja Hippos	15,5	15,9					
- maaseutuohjelman neuvontatoimenpiteen toteuttamiseen							
Proagria s.			kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan	
Proagria sv.	0,0	3,9	3,9	Kasvaa hieman			
ProAgria yhteensä	1,40	20,00	kasvaa (n. 20%)	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan	
Faba	0,00	0,20	0,20	0,30	0,30	0,30	0,3
STKL							
SILI							
TTS		0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	
Puutarhaliitto		0,1	0,2	0,2	0,2	0,0	
Hevosjalostusliitot ja Hippos		0,1					
- muuhun toimintaan							
Proagria s.	412,0	409,0	422,0	425,0	430,0	430,0	
Proagria sv.	18,4	14,5	18,0	pysyy ennallaan			
ProAgria yhteensä	406,0	381,0	385,0	380,0	375,0	375,0	
faba	336,0	324,0	313,0	302,0	291,0	280,0	
STKL	21	22	20	20	20	20	
SILI							
TTS	215,0	218,0	218,0	218,0	218,0	218,0	
Puutarhaliitto	12,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	
Hevosjalostusliitot ja Hippos	11,0	10,0					
Henkilöstön koulutus: koulutukseen käytetty aika kokonaistyöajasta, % (vaihteluväli)	4,0-8,9 %	3,0-8,6 %	3,0-8,3 %	3,0-8,1 %	3,0-7,8 %	3,0-7,5 %	

2.2.1 Valtionavun jakoperusteet 2016

Valtion talousarvioesitys (TAE 2016) momentille 30.10.50 on 4 573 000 euroa, mikä on 30,4 % vähemmän kuin vuonna 2015. Eduskunta on lisännyt momentille määrärahaa 1 300 000 euroa, josta valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan 1 252 000 euroa osoitetaan ProAgrian asiantuntijapalveluihin maatalouden kannattavuuden parantamiseksi ja 48 000 euroa Suomen Hevostietokeskus ry:lle neuvontatyöhön ja alan sähköisten palvelujen kehittämiseen.

Valtionapu on v. 2016 tarkoitus myöntää toiminnoittain seuraavasti:

	TA 2015, jakoperuste	TAE 2016, jakoperuste,	muutos-% 2016/ 2015 1)
ProAgria aluekeskukset ja keskusliitot	**5 276 800**	**3 607 000**	**-31,6 %**
Kotiel.jalostus ja -neuvonta	**318 000**	**259 000**	**-18,6 %**
Työtehoseura	**84 500**	**61 000**	**-27,8 %**
Puutarhatalous	**411 000**	**299 000**	**-27,3 %**
Luomuneuvonta	**477 700**	**347 000**	**-27,4 %**
Eduskunnan lisäys		**1 300 000**	
YHTEENSÄ 30.10.50 2016 eduskunnan lisäyksen jälkeen	**6 568 000**	**5 873 000**	**-10,6 %**

1) Eduskunnan lisämäärärahan jaosta päätetään erikseen, jonka johdosta taulukon muutosprosentit eivät ole lopullisia.

3. SEURANTA JA RAPORTOINTI

Maaseudun neuvontajärjestöt toimittavat ministeriölle vuoden 2016 tulostavoitteiden toteutumista koskevan väliraportin **15.9.2016** mennessä. Merkittävien poikkeamien osalta neuvontajärjestöjen tulee olla yhteydessä ministeriöön mahdollisimman pikaisesti. Tulostavoitteiden lopullinen toteuma raportoidaan osana tiliselvitystä seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Tulostavoitteiden toteuman arvioinnissa käytetään esimerkiksi valtion tulostietojärjestelmän arvosana-asteikkoa: 1 = Tavoitteesta on luovuttu, 2 = Tavoite ei ole toteutunut, 3 = Tavoite on toteutunut osittain, 4 = Tavoite on saavutettu, 5 = Tavoite on ylitetty.

Tiliselvitykseen sisältyvä toimintakertomus toimitetaan vuosittain ministeriöön täydennettynä mahdollisilla tulosohjauksessa mainituilla lisätiedoilla.

Maaseudun neuvontajärjestöjen tulostavoitteet, niihin liittyvät toimenpiteet, tunnusluvut ja laskelmat sekä perustehtäviin vaikuttavien toimintaympäristön muutosten kuvaus (liitteinä) päivitetään vuosittain.

Järjestöt toimittavat 15.9.2016 väliraportin toimittamisen yhteydessä ministeriölle tämän tulossopimuksen pohjalta tarkistetun tulossopimusehdotuksen vuodelle 2017. Ehdotusta käsitellään tarkemmin syksyllä 2016 vuoden 2017 talousarvioehdotuksen tultua julkiseksi.

4. TULOSSOPIMUKSEN ALLEKIRJOITUS

ProAgrian ja hevostalousjärjestöjen osalta sopimuksen koordinointivastuu on keskusliitoilla, jonka vuoksi tulossopimus allekirjoitetaan maa- ja metsätalousministeriön sekä ProAgria Keskusten Liiton, Svenska lantbrukssällskapens förbundin sekä Suomen Hippoksen välisenä sopimuksena. Muilta osin tulossopimus allekirjoitetaan maa- ja metsätalousministeriön sekä kunkin erikoisyhdistyksen välisenä sopimuksena.

Tämä sopimus on tehty sekä suomeksi ja ruotsiksi.

Helsingissä 12 päivänä helmikuuta 2016

Maa- ja metsätalousministeriön puolesta:

Kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio

Osastopäällikkö Risto Artjoki

ProAgria Keskusten Liitto ry:n puolesta:

Svenska lantbrukssällskapens förbund r.f:n puolesta:

Faba Osuuskunnan puolesta:

Himanen Markku

Aihe: tulossopimuksen allekirjoitus

Tärkeys: Suuri

Tulossopimuksen allekirjoitus:
Vien sopimuksen tänään SLF:ään ja liitän tämän viestin allekirjoituskansioon. Voitteko allekirjoituksen jälkeen kuitata oman organisaation osalta saaneeksi sopimuksen ja lähettää sen seuraavalle taholle. Ja sitten lopuksi minulle.
Asian nopeuttamiseksi riittää myös yhden nimenkirjoittajan allekirjoitus, mutta mielellään toki molemmat.

Organisaatio	saapumispäivä	allekirjoitus
ProAgria Sv.	pe 19.2	
ProAgria S		
FABA:		
Siipikarjaliitto		
Puutarhajärjestöt		
Työtehoseura		
Suomen Hippos		
STKL		

Markku.himanen@mmm.fi
+35829516 2472.
+358405496151
keskus 0295 16001.
Fax: +358-9-160 53400.

Maa- ja metsätalousministeriö, ruokaosasto,
Markkinayksikkö.

Ministry of Agriculture and Forestry, Food Department,
Markets.

PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO, Finland

Suomen Hippos ry:n puolesta:

_____ _____

Suomen Siipikarjaliitto ry:n puolesta:

Hanna Hamina _____

HANNA HAMINA

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry:n puolesta:

_____ _____

Työtehoseura ry:n puolesta:

_____ _____

Puutarhaliitto ry:n puolesta:

_____ _____

LIITTEET: 1. Tulostavoitteiden toteuttamista tukevat suoritteet, niiden aikataulutus sekä tunnusluvut ja laskelmat

2. Maaseudun neuvontajärjestöjen perustehtäviin vaikuttavan toimintaympäristön kuvaus

JAKELU: ProAgria aluekeskukset ja maanviljelys- ja talousseurat
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

Suomen Hippos ry:n puolesta:

_____ _____

Suomen Siipikarjaliitto ry:n puolesta:

_____ _____

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry:n puolesta:

_____ _____

Työtehoseura ry:n puolesta:

_____ _____

Puutarhaliitto ry:n puolesta:

_____ _____

LIITTEET: 1. Tulostavoitteiden toteuttamista tukevat suoritteet, niiden aikataulutus sekä tunnusluvut ja laskelmat

2. Maaseudun neuvontajärjestöjen perustehtäviin vaikuttavan toimintaympäristön kuvaus

JAKELU: ProAgria aluekeskukset ja maanviljelys- ja talousseurat
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

Suomen Hippos ry:n puolesta:

_____ _____

Suomen Siipikarjaliitto ry:n puolesta:

_____ _____

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry:n puolesta:

_____ _____

Työtehoseura ry:n puolesta:

_____ _____

Juha Ojala, toimitusjohtaja Anna-Maija Kirkkari, varatoim.tusjohtaja

Puutarhaliitto ry:n puolesta:

_____ _____

LIITTEET: 1. Tulostavoitteiden toteuttamista tukevat suoritteet, niiden aikataulutus sekä tunnusluvut ja laskelmat

2. Maaseudun neuvontajärjestöjen perustehtäviin vaikuttavan toimintaympäristön kuvaus

JAKELU: ProAgria aluekeskukset ja maanviljelys- ja talousseurat
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

Suomen Hippos ry:n puolesta:

_____ _____

Suomen Siipikarjaliitto ry:n puolesta:

_____ _____

Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry:n puolesta:

_____ _____

Työtehoseura ry:n puolesta:

_____ _____

Puutarhaliitto ry:n puolesta:

_____ _____

TIMO TAULAVUORI

LIITTEET: 1. Tulostavoitteiden toteuttamista tukevat suoritteet, niiden aikataulutus sekä tunnusluvut ja laskelmat

2. Maaseudun neuvontajärjestöjen perustehtäviin vaikuttavan toimintaympäristön kuvaus

JAKELU: ProAgria aluekeskukset ja maanviljelys- ja talousseurat
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

LIITE 1: Tulostavoitteiden toteuttamista tukevat suoritteet, niiden aikataulutus sekä tunnusluvut ja laskelmat

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus:
Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden toteutumista tukevat suoritteet ja niiden aikataulutus:

Suorite	Tulos-tavoite	2015 tavoite/toteutunut	2016	2017	2018	2019	2020
ProAgria:							
Elinkeinosuunnitelmat	A1	**681**	727	kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
Ruokinnan suunnittelu, -seuranta, nurmipaketit	A1, A2	**5 407**	5 273	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan	vähenee	vähenee
Spv-neuvonta	A1	**1 314**	1 285	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
VISU/ Luomu- VISU	A1, A2	**10 328**	10 742	kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
Luomuasiakkaiden määrä				kasvaa	kasvaa	kasvaa	kasvaa
Sähköinen tukihaku	B2, B3	**10 691**	10 970	kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
Kasvintuotannon sopimusneuvonta	A1, A2, A3	**1 122**	1 216	kasvaa	kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
maatilan tulosanalyysi, kotieläintila	A1	**487**	489	kasvaa	kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
maatilan tulosanalyysi, kasvintuotantotila	A1	**219**	229	kasvaa	kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
kasvintuotannon talousseuranta:		25	10				
lohkotiedot	A1, A2	**249**	320	kasvaa	kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
- taloustiedot	A1	**305**	351	kasvaa	kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
kehittämiskeskustelut	A1	**1137**	1290	kasvaa	kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
tulevaisuuskeskustelut	A1	**5**	20	kasvaa	kasvaa	kasvaa	kasvaa
laatujärjestelmän auditoinnit	A1, A2, A3	**100**	93	kasvaa	kasvaa	pysyy ennallaan	pysyy ennallaan
Investoivan tilan tarveselvitys	A1	**413**	407	kasvaa	kasvaa	kasvaa	kasvaa
Investoinnin käyttöönoton tukipalvelu	A1	**97**	147	kasvaa	kasvaa	kasvaa	kasvaa

Suorite	Tulos-tavoite	2015 tavoite/toteutunut	2016	2017	2018	2019	2020
FABA							
Jalostussuunnittelu, karjat	A1	4 300	3600	vähenee	vähenee	vähenee	ennallaan
Jalostussuunnittelu, eläimet	A1	305 000	290 000	ennallaan	ennallaan	kasvaa	kasvaa
Jalostussuunnittelupalvelun kehittäminen	A1						

Suorite	Tulos-tavoite	2015 toteutunut	2016	2017	2018	2019	2020
Työtehoseura							
Edistetään TTS Manager ohjelman käyttöä ja lisätään maatalousyrittäjien tietoisuutta omista työmääristä		14500	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Parannetaan yrittäjien kustannustietoisuutta apuna TTS kone		14000	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Edistetään maatilojen välistä yhteistyötä ja järjestetään aiheen tiimoilta koulutustilaisuuksia		10	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan

STKL:

Suorite	tulos-tavoite	2015 toteutunut	2016	2017	2018	2019	2020
Turkiseläinten terveydenhuoltojärjestelmä Fureva otetaan käyttöön	A3		n. 50 tilaa	kasvaa	kasvaa	kasvaa	kasvaa
Tiedetään koko ajan turkiseläinten suurimmat terveysongelmat ja laaditaan niihin käypä hoito –suositukset	A3		valmis opas	päivitetään	päivitetään	päivitetään	päivitetään
Lannan kierrätys, kestävä kehitys, ammoniakin vähentämisen selvitys	A2		neljä eri tutkimusta	jatkuva			
Asettaa tavoitteet ja laatia suunnitelma tutkimustoiminnalle	A1	tehty	päivitetään	päivitetään	päivitetään	päivitetään	päivitetään
Määritellä terve, hyvinvoiva ja kiiltäväturkkinen sinikettu jalostusprojektin muodossa	A3		käynnissä	käynnissä	tulokset käytäntöön		
Kansainvälisen laskentaindeksin kehittäminen (LUKE) yhteistyössä Saga Furs Oyj:n kanssa	A1		käynnissä	jatkuva	jatkuva	jatkuva	jatkuva

Suomen Siipikarjaliitto ry

Suorite	Tulostavoite	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kannustetaan tuottajia liittymään eläinten hyvinvointikorvaus-ohjelmaan ja munantuottajia Kanavaan	A1+A3	Toteutunut	Ennallaan	Lisätään	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Lisätään talousosaamista ja markkinoiden lukutaitoa sekä kannustetaan liittymään kannattavuuskirjanpitoon	A1+A2+A3	Toteutunut	Lisätään	Lisätään	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Lisätään bioturva-, eläinterveys- ja hyvinvointiosaamista	A1+A3	Toteutunut	Ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Kansainvälinen yhteistyö, benchmarking	A1	Toteutunut	Lisätään	Lisätään	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Ympäristövaikutuksiin liittyvä kehit-täminen (ruokintaosaaminen, lannan hyödyntäminen, energiansäästö)	A2	Toteutunut	Lisätään	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan

Suorite	Tulos-tavoite	2015 toteutunut	2016	2017	2018	2019	2020
Puutarhaliitto + sv. Trädgårdsförbundet							
Toimeksiannot:							
Arvonmäärityslaskelmia, kustannusarvioita ja käyttöomaisuudenlaskelmia	A1	36	45	ennallaan	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä
Energialaskelmia	A2	5	5	ennallaan	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä
Rakennus- tai viljelytekniset yrityskäynnit	A1	2	2	ennallaan	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä
LVI-teknistä ja rakennusteknistä suunnittelua	A1	4	5	ennallaan	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä
Laatutarha-auditoinnit	A3	24	55	vähentynee	vähentynee	vähentynee	vähentynee
Laatujärjestelmäkonsultoinnit	A3	6	5	lisääntyy	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Koetoimintalupa-, hätälupa-, ja *Minor use* - hakemukset	A3	8	2	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä
Asiantuntijakirjoitukset:							
Ammattilehtijutut	A1 – A3	99 + ***52***	100 +15	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Asiantuntijalausunnot	A1 – A3	9	10	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Tiedotteet sidosryhmille ja yrityksille	A2 – A3	59 + ***käännöksiä***	70	ennallaan	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä
Ohjeet	A2 – A3	140 s ***ml. käännöksiä***	70 sivua	vähenee	ennallaan	lisääntyy	ennallaan
Hintaraportit	A1	12	12	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Koulutustilaisuudet:							
IPM valmennustilaisuudet	A3	4	2	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä
Neuvojien kokemustenvaihto- ja valmennuspäivät	A2 – A3	4 + ***1***	4 + 1	ennallaan	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Yrittäjien valmennustilaisuudet	A1 – A3	13 + ***2***	12 +2	vähennee	ennallaan	ennallaan	ennallaan
Opintomatkat	A1 – A3	2 + ***2***	4 +2	ennallaan	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä
Muut verkostoitumisen tilaisuudet:							
Sidosryhmä-, ohjaus- ja johtoryhmätilaisuudet	A1 – A3	81 + ***5***	50	vähentynee	ei tiedeä	ei tiedetä	ei tiedetä
Viljelijöiden ryhmätapaamiset ja asiakastiimit	A1 – A3	16	8 + 2	ennallaan	ei tiedetä	ei tiedetä	ei tiedetä

kursiivilla Svenska Trädgårdsförbundet rf:n suoritteet

LIITE 2: Maaseudun neuvontajärjestöjen perustehtäviin vaikuttavan toimintaympäristön kuvaus.

Maaseudun neuvontajärjestöjen toimintaan vaikuttavat vahvasti ulkoiset muutostekijät. Osa muutostekijöistä on ennustettavissa, mutta globalisaatio vähentää osaltaan ennustettavuutta. Muutoksia on odotettavissa muun muassa kauppa- ja tukipolitiikassa sekä yhteiskunnan asettamissa energia- ja ympäristövaatimuksissa. Kuluttajien asenteet ovat muuttumassa ja uudet trendit valtaavat alaa. Tilojen lukumäärä, koko ja tuotannon kannattavuus muuttuvat.

Suomi on kehittynyt teknisesti maailman kärkimaihin ja tämän etulyöntiaseman ylläpitäminen on tärkeää myös tulevaisuuden kilpailukyvyn ja omavaraisuuden vuoksi. Muutokset tuovat epävarmuutta, mutta antavat myös mahdollisuuksia kehittää alan palveluita ja tuotteita parempaan suuntaan.

Ilmastonmuutos
Ilmastonmuutos on sekä mahdollisuus että uhka Suomessa. Ääri-ilmiöiden lisääntyminen tuo väistämättä uusia ennalta arvaamattomia riskejä tuotantoon. Tuotannon turvaamisen lisäksi tässä muuttuneessa ympäristössä tulisi tuotantoa myös kehittää ilmastonmuutoksen ehkäisemiksi. Moderni tuotanto on ilmastonmuutoksen torjunnassa myös ratkaisu, eikä vain ongelma. Kasvihuoneilmiöltä ja ilmastonmuutokselta voi pelastua lisäämällä hiilen varastoja. Elintarvikehuollon kannalta kotimaisen tuotannon kehittäminen ja säilyttäminen ovat tärkeitä, koska maailman väkiluku kasvaa, maapallon tuotantoresurssit ovat rajalliset ja ilmastonmuutoksen eteneminen heikentää monissa maissa ruoantuotannon edellytyksiä. Ruoan riittävyys ja saanti voivat olla ajoittain ongelmallisia varsinkin, jos hyvin keskittyneillä viljelyalueilla tapahtuu ekokatastrofeja ja viljely epäonnistuu. Ilmastonmuutoksen vuoksi Suomessa tulee kehittää viljelymenetelmiä jolla voidaan hillitä ilmastonmuutosta.

Energia
Peruslähtökohta on, että energiankäyttöä pitää tehostaa ja korvata fossiilisia polttoaineita uusiutuvalla energialla. EU ja valtio asettavat vaatimuksia koskien sekä energiansäästöä, tehokkuutta että uusiutuvan energian käyttöä liikenteessä.

Maatalous on tässä energiataloudessa tärkeä tekijä. Maatalouden tulee tehdä oma osansa asetettujen energiatehokkuustavoitteiden saavuttamiseksi, ja toisaalta maatalous on suuri energiantuotantoon soveltuvan biomassan tuottaja. Puun energiakäytön ja bioenergiakasvien tuotannon odotetaan lisääntyvän tulevaisuudessa, samoin erilaisten jätteiden ja sivutuotteiden hyödyntämisen energian tuotannossa. Tämä mahdollistaa säästöjä fossiilisten energiakustannusten osalta. Osalle tiloista tästä voi myös kehittyä uusi tulonlähde.

Vuonna 2010 käynnistetyn maatalouden energiaohjelman puitteissa on voitu laatia maa- ja puutarhatalouden yrityksien energiasuunnitelmia. Energiasuunnitelmien laatiminen sisältyy tällä hetkellä maaseutuohjelman 2014 - 2020 mukaiseen maatalousneuvontaan. Sen myötä energianeuvonta voi jopa laajentua. Maaseutuelinkeinojen neuvontajärjestöjen odotetaan olevan aktiivisia kyseistä maaseutuohjelman mukaista neuvontaa ja energiasuunnitelmia toteutettaessa.

Energiasuunnitelmat ja muut tilakohtaiset energiahankkeet antavat mahdollisuuden tarkastella tilan energiakustannuksia. Kyse ei ole pelkästään tavanomaisista lämpökeskuksista, vaan myös kaikesta muusta energiankäytöstä liittyen maa- ja puutarhatalouden tuotantoprosesseihin. Monin paikoin varmasti löytyy säästömahdollisuuksia. Tietyissä tapauksissa voi olla mahdollista vaihtaa fossiilisia polttoaineita uusiutuvaan energiaan, ja joillekin energiasuunnitelmat voivat avata mahdollisuuksia uusiin tulonlähteisiin.

Bioenergian tuotannon ja käytön kehitys tulee olemaan merkittävää tulevina vuosina. Uusia ratkaisuja on otettava käyttöön myös maa- ja puutarhataloudessa. Tähän odotetaan myös maaseudun elinkeinoneuvonnan panostavan.

Kansainvälistyminen ja digitalisaatio
Maatalouteen vaikuttaa entistä voimakkaammin kansainvälinen kehitys ja markkinat. Osaamisesta tulee yhä selvempi kilpailutekijä myös maataloudessa ja kilpailu tapahtuu yhä merkittävämmin kansainvälisellä tasolla. Kaikki kansainväliset osapuolet kehittävät osaamistaan ja tuotannon laatua sekä tehokkuutta lisätäkseen kilpailukykyään. Maatalouden tuotteiden hintaan vaikuttaa globaali hintakehitys entistä voimakkaammin, mikä lisää hintavaihteluita. Lisäksi kansainvälisten konfliktien lisääntyminen saattaa aiheuttaa ongelmia tuotteiden saatavuudessa sekä suuria hintavaihteluita raaka-aineissa.

Voimakkaita muutoksia tapahtuu maatalouden automaatiossa, kerääntyvän tiedon määrässä, saatavuudessa ja tiedon sähköistymisessä (digitalisaatio). Uudenlainen automaatio leviää hyvin laajalti, koska se vaatii isoja markkinoita. Kansainväliset yritykset saattavat tämän johdosta voimistaa otettaan maataloudesta. Automaation kehittyminen vaatii tiloilta ja neuvonnalta uudenlaista, etenkin teknistä osaamista tiedon hyväksikäyttöön. Jotta suomalaiset maataloutta palvelevat toimijat kykenevät vastaamaan muutoksen haasteeseen täytyy omaa markkina-aluetta laajentaa tai hakea yhteistyötä Suomen ulkopuolelta.

Ekologisuus ja eettisyys
Kuluttajien arvostukset ovat muuttuneet ja niiden uskotaan muuttuvan yhä ekologisemmiksi ja luonnonmukaista tuotantoa suosivammiksi. Erityisesti nuoret kuluttajat vaativat jatkossa tätä muutosta ns. tavanomaisesti viljellyiltä kotimaisilta tuotteilta. Tämän vuoksi on paljon paineita kehittää tuotantomenetelmiä kestävän kehityksen mukaisiksi. Suomalaisella tuotannolla on monella tavalla hyvät mahdollisuudet vastata tähän kysyntään.

Ruoan tuottaminen lähellä kuluttajaa on osa eettisyyttä, jolloin tuotteiden tie pelloilta kuluttajille on mahdollisimman lyhyt. Myös erilaiset ruokapiirit ja kasvava kiinnostus paikalliseen sesonkiruokailuun ovat nouseva ilmiö.

Terveys ja hyvinvointi
Tavoitteena on, että jokainen suomalainen ruokailisi terveellisesti. Kiinnostus terveyteen heijastuu tulevaisuudessa yhä enemmän ruokavalintoihin. Terveellisen ruokavalion osuuden odotetaan kasvavan yhä suuremmaksi, jolloin paine laadukkaiden ja terveellisten tuotteiden tuotantoon kasvaa. Väestö ikääntyy ja terveellisen ruokavalion merkitys ikääntyvien ihmisten ravitsemuksessa korostuu.

Rakennemuutos ja kaupan keskittyminen
Suomen vähittäis- ja tukkukauppa ovat maailman keskittyneimpiä. Kaupan keskittyminen lisää kaupan osapuolen neuvotteluvoimaa, minkä seurauksena tuotannon vaatimuksia niin hinnan, laadun, tuotantomenetelmien kuin valikoiman osalta tiukennetaan tulevaisuudessa. Globalisaatio ja tuonnin lisääntyminen lisäävät kilpailua, johon kotimaisten tuottajien on osallistuttava. Viljelytekniikkaa parantamalla voidaan lisätä tuotannon tehokkuutta ja kilpailukykyä. Maatalouden tuottajien määrä on vähentynyt ja tuotantoyksiköiden koko on suurentunut, jotta kotimainen tuotanto voisi olla taloudellisesti kilpailukykyistä verrattuna globaalisti yhä keskittyneempään tuotantoon.

Tilojen määrä Suomessa tulee yhä vähenemään, ja jäljelle jäävien tilojen keskikoko suurenee. Siten myös investoinnit tulevat olemaan suurempia. Tilakoon suureneminen edellyttää, että tuottajilta vaaditaan aiempaa enemmän valmiuksia yrityksensä johtamiseen. Tällä alueella tarvitaan edelleen palveluita, koulutusta ja tiedotusmateriaalia. Huomiota pitää kiinnittää erityisesti saavutettujen tulosten seurantaan ja analysointiin.

Riskien minimoimiseksi suurien investointihankkeiden tulee olla tarkoituksenmukaisia, järkeviä ja taloudellisesti kannattavia. Sen varmistamiseksi tarvitaan huolellista suunnittelua ja asianmukaisia investointilaskelmia. Investointien lisäksi tämä on tarpeen myös sukupolvenvaihdostilanteissa.

Tilakoon kasvaminen ja osa-aikaisten kasvinviljelytilojen suuri joukko tarkoittavat myös sitä, että neuvonnan tehtävät polarisoituvat. Tuottajat ovat osittain kiinnostuneita saamaan apua rutiininomaisiinkin tehtäviin kuten maa-analyyseihin, kirjanpitoon, tukihakemuksien laatimiseen, palkanlaskentaan ynnä muuhun. Osittain tarvitaan syvällistä asiantuntemusta siten, että tuottaja pystyy peilaamaan neuvojan kanssa ajatuksiaan tilan strategisista kysymyksistä.

Tilojen kannattavuuden ja hintojen vaihtelut
Tavanomaisen tuotannon kannattavuus on ollut horjuvaa Suomen koko EU-jäsenyyden ajan. Tällä kaudella on esiintynyt suuria vaihteluja, mutta suunta on ollut laskeva.

Tuotteiden ja tarvikkeiden hinnat ovat vaihdelleet, nopeat hintavaihtelut ovat tulleet jäädäkseen. Tämä uusi asia pitää ottaa huomioon, kun tiloille annetaan strategista neuvontaa. Nopeat vaihtelut osoittavat, että on entistä tarkemmin mietittävä, milloin tarvikkeita ostetaan tai tuotteita myydään. Asiantuntemus markkinoiden toimimisessa ja siinä, miten uusia välineitä käytetään mm. markkinahintojen seurannassa, on yhä tärkeämpää.

Uudet yritystoiminnan muodot
Samalla kun yritystoiminnan edellytykset muuttuvat, yhä useammat tuottajat etsivät täydentäviä tulonlähteitä. Tämä suuntaus on jatkunut jo pitempään ja sen voidaan olettaa jatkuvan edelleen. Usein kyse on hyvin vaihtelevasta pienimuotoisesta yritystoiminnasta. Mutta kyse voi olla myös tuotteiden tuottamisesta tai markkinoimisesta tavanomaisesta poikkeavalla tavalla, esimerkkinä luomu- ja lähiruoan tuotanto. Hallituksen luomualan kehittämisohjelma ja lähiruoan kehittämisohjelma ovat luonteeltaan katto-ohjelmia vuoteen 2020 asti; ne mm.ohjaavat valtakunnallista ja alueellista kehittämistyötä. Ohjelmien tavoite on mm. saada luomun ja lähiruoan tarjonta ja kysyntä kohtaamaan tarkoituksenmukaisella tavalla.

Monilla tiloilla täydentävät tulonlähteet ovat jo niin tärkeitä, että niiden merkitys on suurempi kuin maataloustuotannon. Seuraava askel asiassa on se, että uusi toiminta yhtiöitetään ja

muodostaa siten erillisen elinkeinotoiminnan maataloustuotannon rinnalle. Uudet verosäädökset ovat lisänneet kiinnostusta tähän.

Maatalouden tukijärjestelmä ja ympäristötoimet
Tukien ja tukijärjestelmien muutokset muuttavat tilojen toimintaa, ja keskustelut tuotantosuunnista ovat tarpeen sekä strategisella että operatiivisella tasolla. Neuvontajärjestöt ottavat aktiivisesti osaa tähän työhön.

Uusi ympäristökorvausjärjestelmä sisältää aiempaa useampia ja tilakohtaisempia ympäristöä säästäviä järjestelmiä erityisesti ympäristöltään herkillä tuotantoalueilla. Voidaan arvioida, että keskustelu ohjelman tehokkuudesta edelleen jatkuu. Tuottajien lisääntynyt valinnan mahdollisuus uudessa ympäristökorvausjärjestelmässä lisää selvästi tiedon ja koulutuksen tarvetta. Osa siitä tultaneen hoitamaan ohjelmaan kuuluvan uuden neuvontajärjestelmän kautta.

Kun tilat suurenevat ja niiden toiminta monipuolistuu, työajasta tulee rajoittava tekijä, ja yhä useampi viljelijä kääntyy neuvontajärjestön puoleen saadakseen apua tuenhakuun. Tarkoituksenmukainen verkkopohjaisten apuvälineiden käyttö viljelyn suunnittelussa sekä sähköinen tuenhaku tehostavat työtä.

Muita muutostekijöitä
Kysyntään vaikuttaa tulevaisuudessa kotitalouksien koon pieneneminen, ostovoiman polarisoituminen, kotitalouksien kulutusvoiman heikkeneminen, kaupungistuminen, mahdollinen pitkään jatkuva deflaatio, muutokset energiantuotannossa, digitalisoituminen, muutokset maailmantalouden tasapainossa ja ruuantuotannon arvostuksen kasvaminen.

Rahoittajat edellyttävät elinvoimaista yrityskokoa rahoituspäätöksissään, mikä rajoittaa joidenkin tuottajien mahdollisuuksia laajentaa tuotantoa, vaikka tehostamisvaateet sitä edellyttäisivät. Tilojen koon kasvu kasvattaa ja toisaalta digitalisaation lisääntyminen uudistaa konekapasiteettia. Vaikka koneita ja laitteita uusitaan ja niiden koko kasvaa, on edelleen muistettava, että konekustannukset ovat maatilojen suurin yksittäinen kannattavuuteen vaikuttava tekijä. Oikein mitoitettu ja koko koneketjuun sopiva hankinta lisää tuottavuutta.